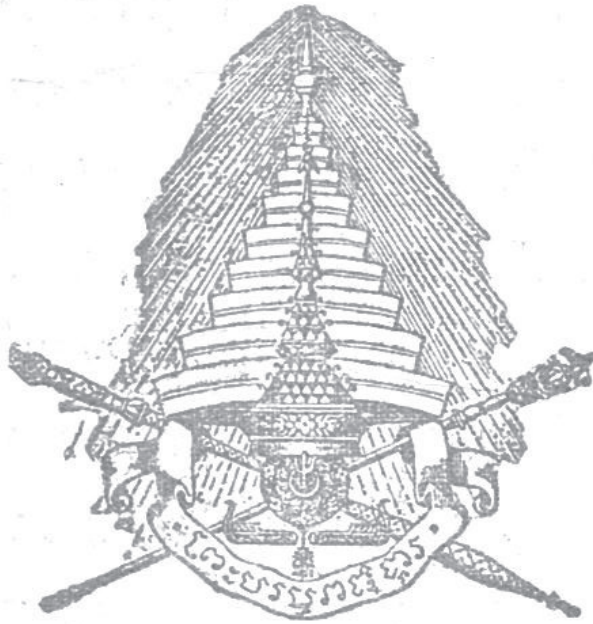

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๑ หน้า ๑๙๕

กฎมณเฑียรบาล

ว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์

ศุภมัสดุ พระพุทธศาสนกาล ๒๕๖๗ พรรษา บัณฑิตยบันสมัย
พฤศจิกายนมาส ทศมาสสุทิน จันทวาร กาลกำหนด

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราวุธ เอก
อรรคมหาบุรุษบรมนราธิราช พินิตประชานารมมหาสมมตวงศ
อดิศักยพงศวิมลรัตน วรฉัตติยราชนิกรโธม จาตุรันตบรมมหา
จักรพรรดิราชสังกาศ อุกโตสุชาติสังสุทธเคราะห์ณี จักรีบรม
นารถ จุฬาลงกรณราชวรังกูร บรมมกุฎนเรนทรสูรสันตติวงศ์

เล่ม ๔๑ หน้า ๑๕๖ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๖๗

วิศิษฎ์ สุสาธิตบุรพาธิการ อุดุลยกฤษฎาภินิหารอดิเรกบุญฤทธิ์
ธัญลักษณ์วิจิตรโสภาคยสรรพางค์ มหาชนโนตตะมางคประณต
บาทบงกชยุคลประสิทธิ์สรรพสุภผล อุดมบรมสุขุมาลัย ทิพย
เทพาวตาร ไพศาลเกียรติคุณอดุลยพิเศษ สรรพเทเวศรานุรักษ์
บุริมศักดิ์สมญาเทพทวาราวดี ศรีมหาบุรุษสุดสมบัติ เสนางคนิก
รัตน์ อัสวโกศลประพนธ์ปรีชา มัทวสมาจาร บริบูรณ์คุณสาร
สยามาทินคร วรุตเมกราชดิลก มหาปรีวารนายกอนันต มหันต
วรฤทธิเดช สรรพวิเศษศรีนทร บรมชนกาดิศรสมมต ประสิทธิ์
วรยศมโหดม บรมราชสมบัติ นพปฎลเสวตรฉัตรชาติฉัตร ศรี
รัตน์ปลักษณ์มหาบรมราชาภิเศกภิสิต สรรพทศทิวชีวิตไชย
สกลมไหศวรียมมหาสวามินทร์ มหเสวรมหินทรมหารามาธิราช
วโรดม บรมนารถชาติอาชาวไศย พุทธาทิไตรรัตนสรณารักษ์
อดุลยศักดิ์อรรคนเรศราชิปดี เมตตากฤณาสี่ตลหฤไทย อโน
ปไมยบุญการ สกลไพศาลมหารัชฎาธิเบนทร์ ประเมนทรธรรมิก
มหाराชาธิราช บรมนารถบพิตร พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงพระอนุสรคำนึงถึงการสืบราชสันตติวงศ์ ทรงพระราช
ดำริเห็นว่า ตามโบราณราชประเพณี สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่ง
กรุงสยามย่อมทรงพระบรมเดชานุภาพโดยบริบูรณ์ และทรง
มีสิทธิอำนาจที่จะ ทรงเลือก ตั้งพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ใด

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๖๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๑ หน้า ๑๕๗

พระองค์หนึ่ง ซึ่งทรงพระราชดำริว่ามีพระปรีชาสามารถอาจเป็นผู้สืบราชสันตติวงศ์ ดำรงราชตระกูลและรัฐสีมาอาณาจักร อารักษ์พิศกนิกรสนองพระองค์ต่อไปได้นั้น ขึ้นเป็นพระรัชทายาท โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศแก่บันดาพระบรมวงศานุวงศ์และเสนามาตย์ราชเสวกบริพาร อีกทั้งสมณพราหมณาจารย์และอาณาประชาราษฎร์ให้ทราบทั่วกัน ว่าได้ทรงเลือกสรรพระบรมวงศ์พระองค์นั้นเป็นพระรัชทายาท และบางทีก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานอุปราชาภิเษกหรือยุพราชาภิเษกด้วย ราชประเพณีนี้ย่อมเป็นสิ่งซึ่งสมควรแก่พระบรมเดชานุภาพของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยแท้

แต่ก็ได้เคยมีมาแล้วในอดีตสมัย และอาจมีได้อีกในอนาคตสมัยที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงเลือกและประดิษฐานพระรัชทายาทขึ้นไว้อย่างเช่นที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งเป็นผลให้บังเกิดมีเหตุยุ่งยาก แกร่งแย่งกันขึ้นใน เมื่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตลง การแกร่งแย่งซึ่งพระราชอำนาจกันย่อมเป็นโอกาสให้บุคคลผู้มีได้ ตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติ คิดขัดขวาง ต่อทางเจริญแห่งราชอาณาจักร ทั้งเป็นโอกาสให้ศัตรูทั้งภายนอกภายใน ได้ ใจคิดประทุษร้ายต่อราชตระกูล และอิสรภาพแห่งประเทศสยาม นำความหายนะมาสู่ชาติไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้า

เล่ม ๔๑ หน้า ๑๕๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๖๗

อยู่หัวทรงพระอนุสรณ์คำนึงถึงข้อความเหล่านี้ จึงมีพระราช
ประสงค์ที่จะให้มีนิติธรรม กำหนดการ สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นไว้
เพื่อจะได้ตัดความยุ่งยากแก่งแย่งกันภายในพระราชวงศ์ ในเมื่อ
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงตั้งแต่งพระราชทายาทขึ้นไว้โดยแน่
นอน ดังกล่าวมาแล้วข้างบนนี้

อนึ่งทรงพระราชดำริเห็นว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งกรุงสยาม
ควรต้องทรงเป็นผู้ที่อาณาประชาราษฎร์มีความเคารพนับถือ และ
ไว้วางใจได้โดยบริบูรณ์ทุกสถาน ฉะนั้นจึงทรงพระราชดำริเห็นว่า
พระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ใด มีข้อบกพร่องสำคัญบางอย่างใน
พระองค์แล้ว ก็ไม่ควรให้อยู่ในเกณฑ์สืบราชสันตติวงศ์ เพราะ
อาจจะเป็นเหตุให้บังเกิดความไม่เรียบร้อย หรือเดือดร้อนแก่อา
ณาประชาราษฎร์ได้ หรืออาจถึงแก่นำความหายนะมาสู่ราชตระกูล
และราชอาณาจักรได้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งอยู่ในพระอัปปะมาท
ธรรม และได้ทรงพระราชดำริพิจารณาโดยสุขุมแล้ว จึงทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรากฎมณเฑียรบาลไว้เป็นหลักฐาน
แถลงราชนิติธรรมดังต่อไปนี้

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๑ หน้า ๑๕๕

หมวดที่ ๑

ว่าด้วยนามและกำหนดใช้กฎหมายเทียบบาลนี้

มาตรา ๑ กฎหมายเทียบบาลนี้ ให้เรียกว่า “กฎหมายเทียบบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๓”

มาตรา ๒ ให้ใช้กฎหมายเทียบบาลนี้ตั้งแต่วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๓ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ข้อความใดๆ ที่มีอยู่ในพระราชกำหนดกฎหมายอื่น ๆ ที่แย้งกับข้อความในกฎหมายเทียบบาลนี้ ให้ยกเลิกเสียทั้งสิ้น

หมวดที่ ๒

บรรยายศัพท์

มาตรา ๔ ศัพท์ต่างๆ ที่ใช้ในกฎหมายเทียบบาลนี้ ท่านว่าให้บรรยายไว้ดังต่อไปนี้

(๑) “พระราชทายาท” คือเจ้านายเชื้อพระบรมราชวงศ์พระองค์ที่สมเด็จ พระเจ้าอยู่หัวได้ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ สมมติขึ้น เพื่อเป็นผู้ทรงสืบราชสันตติวงศ์สนองพระองค์ต่อไป

(๒) “สมเด็จพระยุพราช” คือพระราชทายาทที่สมเด็จ พระเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนาขึ้นเป็นตำแหน่งสมเด็จพระยุพราช โดย

เล่ม ๔๑ หน้า ๒๐๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๖๗

พระราชทานยุพราชภิเษกหรือโดยพิธีอย่างอื่นสุดแต่แต่จะทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ

(๓) “สมเด็จพระนอพุทธเจ้า” คือสมเด็จพระบรมราชโอรส
พระองค์ใหญ่ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระอัครมเหสี

(๔) “สมเด็จพระอัครมเหสี” คือพระชายาหลวงของสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว ตามที่ปรากฏในประกาศกระเสร์พระบรมราช
โองการทรงสถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินี

(๕) “สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ” คือพระราชโอรสในสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระอัครมเหสี หรือพระมเหสีรอง

(๖) “พระมเหสีรอง” คือพระชายาของสมเด็จพระเจ้าอยู่
หัว พระองค์ที่ดำรงพระเกียรติยศรองลงมาจากสมเด็จพระนางเจ้า
พระบรมราชินี มีพระเกียรติยศสูงต่ำเป็นลำดับกัน คือ สมเด็จพระ
นางเจ้า พระบรมราชเทวี พระนางเจ้า พระราชเทวี พระ
นางเธอ พระอัครชายาเธอ ดังนี้ เป็นต้น

(๗) “พระเจ้าลูกยาเธอ” คือพระราชโอรสในสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวและพระสนมเอก โท ตรี

(๘) คำว่า “พระองค์ใหญ่” ให้เข้าใจว่าพระองค์ที่มีพระชน
มายุมากกว่าพระองค์อื่น ๆ ที่ร่วมพระมารดา

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๖๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๑ หน้า ๒๐๑

หมวดที่ ๓

ว่าด้วยการทรงสมมติและทรงถอนพระราชทายาท

มาตรา ๕ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงไว้ซึ่งพระบรมเดชานุภาพ และพระราชสิทธิ์ที่จะทรงสมมติเจ้านายเชื้อพระบรมราชวงศ์พระองค์ใดพระองค์หนึ่งให้เป็นพระราชทายาท สุดแต่แต่จะทรงพระราชดำริเห็นสมควรและเป็นที่ยอมรับพระราชหฤทัยได้ ว่าท่านพระองค์นั้นจะสามารถสืบราชสันตติวงศ์สนองพระองค์

แต่การที่สมมติเจ้านายเชื้อพระบรมราชวงศ์ให้เป็นพระราชทายาทเช่นนั้น ให้ถือว่าเป็นการเฉพาะพระองค์ของพระราชทายาทพระองค์นั้น

มาตรา ๖ เมื่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงสมมติท่านพระองค์ใดให้เป็นพระราชทายาทแล้ว และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศข้อความให้ปรากฏแก่พระบรมวงศานุวงศ์ เสนามาตย์ ราชเสวกบริพารและอาณาประชาราษฎร์ให้ทราบทั่วกันแล้ว ท่านว่าให้ถือว่าท่านพระองค์นั้นเป็นพระราชทายาทโดยแน่นอนปราศจากปัญหาใด ๆ และเมื่อใดถึงกาลอันจำเป็น ก็ให้พระราชทายาทพระองค์นั้น เสด็จขึ้นทรงราชย์สืบราชสันตติวงศ์ สอนองพระองค์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศโดยทันที ให้สมดังพระบรมราชประสงค์ที่ได้ทรงประกาศไว้แล้วแล

เล่ม ๔๑ หน้า ๒๐๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๖๗

มาตรา ๗ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสงวนไว้ซึ่งพระบรมเดชานุภาพ และ พระราชสิทธิที่จะทรงถอนพระรัชทายาท ออกจากตำแหน่งได้ ท่านพระองค์ใดที่ได้ถูกถอนจากตำแหน่งพระรัชทายาทแล้ว ท่านว่าให้นับว่าขาดจากทางที่จะได้สืบราชสันตติวงศ์ และให้ถอนพระนามออกเสียจากลำดับสืบราชสันตติวงศ์ อีกทั้ง พระโอรสและบันดาเชื้อสายโดยตรงของท่านพระองค์นั้น ก็ให้ถอนเสียจากลำดับสืบราชสันตติวงศ์ด้วยทั้งสิ้น

อนึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงไว้ซึ่งพระบรมเดชานุภาพและพระราชสิทธิที่จะทรงประกาศยกเว้นเจ้านายเชื้อพระบรมราชวงศ์พระองค์ใดพระองค์หนึ่งออกเสียจากลำดับสืบราชสันตติวงศ์ได้

หมวดที่ ๔

ว่าด้วยลำดับชั้นผู้ควรสืบราชสันตติวงศ์

มาตรา ๘ ถ้าหากว่ามีเหตุอันไม่พึงปรารถนา คือสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตลงโดยมิได้ทรงสมมตพระรัชทายาทไว้ก่อนแล้วไซ้ ท่านว่าให้เป็นหน้าที่ท่านเสนาบดีอัญเชิญเสด็จเจ้านายเชื้อพระบรมราชวงศ์พระองค์ที่ ๑ ในลำดับสืบพระราชสันตติวงศ์ ดังได้แถลงไว้ในมาตรา ๕ ขึ้นทรงราชย์สืบราชสันตติวงศ์สนองพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ที่ได้เสด็จสวรรคตลงแล้วนั้นต่อไป แต่ผู้ที่จะอัญเชิญขึ้นทรงราชย์เช่น

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๑ หน้า ๒๐๓

นี้ต้องมีผู้ใช้ที่ตกอยู่ในเกณฑ์ยกเว้นที่ปรากฏอยู่ใน มาตรา ๑๑ และ ๑๒ แห่งกฎหมายนี้

มาตรา ๕ ลำดับชั้น^๕ เชื้อพระบรมราชวงศ์^๕ ซึ่งจะควรสืบราชสันตติวงศ์^๕ ได้นั้น ท่านว่าให้เลือกตามสายตรงก่อนเสมอ ต่อไม่สามารถจะเลือกทางสายตรงได้แล้ว จึงให้เลือกตามเกณฑ์ที่สนิทมากและน้อย

เพื่อให้สั้นสงสัย ท่านว่าให้วางลำดับสืบราชสันตติวงศ์ไว้ดังต่อไปนี้

(๑) สมเด็จพระอพุทธเจ้า

(๒) ถ้าแม้ว่าสมเด็จพระอพุทธเจ้าหาพระองค์^๕ ไม่แล้ว ให้ อัญเชิญพระราชโอรสพระองค์ใหญ่ในสมเด็จพระอพุทธเจ้าและพระอัครชายาของสมเด็จพระอพุทธเจ้าพระองค์^๕ นั้นขึ้นทรงราชย์หรือถ้าพระราชโอรสพระองค์ใหญ่หาพระองค์^๕ ไม่แล้ว ก็ให้อัญเชิญพระราชโอรสพระองค์รองๆ^๕ ต่อไปตามลำดับพระชนมายุ

(๓) ถ้าแม้ว่าสมเด็จพระอพุทธเจ้าหาพระองค์^๕ ไม่แล้ว และไร้พระราชโอรสของท่านด้วยไซ้ ก็ให้อัญเชิญสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์ที่ ๒ ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระอัครมเหษี

เล่ม ๔๑ หน้า ๒๐๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๖๗

(๔) ถ้าแม่เจ้าสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์ที่ ๒ หาพระองค์ไม่แล้ว แต่ยังมีพระโอรสอยู่ ก็ให้อัญเชิญพระโอรส โดยอนุโลมตามข้อความในข้อ ๒ แห่งมาตรานี้

(๕) ถ้าแม่เจ้าสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์ที่ ๒ ในสมเด็จพระอัครมเหสีหาพระองค์มิได้แล้ว และไร้พระราชโอรสของท่านด้วยไซ้ ก็ให้อัญเชิญสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์อื่น ๆ ในสมเด็จพระอัครมเหสี หรือพระโอรสของสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์นั้น ๆ สลับกันไปตามลำดับ โดยอนุโลมตามข้อความในข้อ ๒, ๓ และ ๔ แห่งมาตรานี้

(๖) ถ้าแม่เจ้าสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอในพระอัครมเหสีหาพระองค์ไม่แล้ว และพระโอรสของสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ นั้น ๆ ก็หาไม่ด้วยแล้ว ให้อัญเชิญสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอในพระมเหสีรองถัดลงไป ตามลำดับชั้นพระอิสริยยศแห่งพระมารดา หรือถ้าสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอหาพระองค์ไม่แล้ว ก็ให้อัญเชิญพระโอรสของสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ นั้น ๆ สลับกันตามลำดับ โดยอนุโลมตามข้อความในข้อ ๒, ๓ และ ๔ แห่งมาตรานี้

(๗) ถ้าแม่เจ้าสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอในพระมเหสีรองหาพระองค์ไม่สิ้นแล้ว และพระโอรสของสมเด็จพระเจ้าลูกยา

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๑ หน้า ๒๐๕

เช่นนั้น ๆ ก็หาไม่ด้วยแล้ว ให้อัญเชิญพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์ที่มีพระชนมายุมากที่สุด หรือถ้าพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์นั้นหาพระองค์ไม่แล้ว ก็ให้อัญเชิญพระโอรสพระองค์ใหญ่ของพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์นั้น แต่ถ้าแม้ว่าพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์ที่มีพระชนมายุมากที่สุด นั้นหาพระองค์ไม่แล้ว และพระโอรสของท่านก็หาไม่ด้วยแล้ว ก็ให้อัญเชิญพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์ที่มีพระชนมายุถัดลงมา หรือพระโอรสของพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์นั้น ๆ สลับกันไปตามลำดับ โดยอนุโลมตามข้อความในข้อ ๒, ๓ และ ๔ แห่งมาตรานี้

(๘) ถ้าแม้ว่าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไว้พระราชโอรสและพระราชนัดดา ท่านว่าให้อัญเชิญสมเด็จพระอนุชาที่ร่วมพระราชชนนีพระองค์ที่มีพระชนมายุถัดลงมาจากพระองค์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขึ้นทรงราชย์สืบราชสันตติวงศ์

(๙) ถ้าแม้ว่าสมเด็จพระอนุชาพระองค์ที่ควรได้ทรงเป็นทายาทนั้นหาพระองค์ไม่เสียแล้ว ท่านว่าให้อัญเชิญพระโอรสของสมเด็จพระอนุชาพระองค์นั้นตามลำดับ โดยอนุโลมตามข้อความในข้อ ๒ แห่งมาตรานี้

(๑๐) ถ้าแม้ว่าสมเด็จพระอนุชาพระองค์ใหญ่หาพระองค์ไม่แล้ว และพระโอรสของท่านก็หาพระองค์ไม่อีกด้วยไซ้

ท่านว่าให้อัญเชิญสมเด็จพระอนุชาที่ร่วมพระชนนีพระองค์ที่ถัด
• ลงไปตามลำดับพระชนมายุ หรือพระโอรสของสมเด็จพระอนุ
ชาพระองค์นั้น ๆ สลับกันไปตามลำดับ อนุโลมตามข้อความ
ในข้อ ๒, ๓ และ ๔ แห่งมาตรานี้

(๑๑) ถ้าแม่สมเด็จพระอนุชาที่ร่วมพระชนนีหาพระองค์ไม่
สิ้นแล้ว และพระโอรสของสมเด็จพระอนุชานั้น ๆ ก็หาไม่
ด้วยแล้ว ท่านว่าให้อัญเชิญสมเด็จพระเชษฐาและสมเด็จพระ
อนุชาต่างพระชนนี หรือพระโอรสของสมเด็จพระเชษฐาและ
สมเด็จพระอนุชานั้น ๆ สลับกันไปตามลำดับ โดยอนุโลมตาม
ข้อความในข้อ ๒, ๓, ๔ และ ๖ แห่งมาตรานี้

(๑๒) ถ้าแม่สมเด็จพระเชษฐาและสมเด็จพระอนุชาต่างพระ
ชนนีก็หาพระองค์ไม่สิ้นแล้ว และโอรสของสมเด็จพระเชษฐา
และสมเด็จพระอนุชานั้นก็หาไม่ด้วยแล้วไซ้ ท่านว่าให้อัญ
เชิญพระเจ้าพี่ยาเธอและพระเจ้าน้องยาเธอ หรือพระโอรส
ของพระเจ้าพี่ยาเธอและพระเจ้าน้องยาเธอ ตาม ลำดับ สลับกัน
โดยอนุโลมตามข้อความในข้อ ๗ แห่งมาตรานี้

(๑๓) ต่อเมื่อหมดพระเจ้าพี่ยาเธอและพระเจ้าน้องยาเธอ
อีกทั้งหมดพระโอรสของท่านนั้น ๆ แล้วไซ้ ท่านจึงให้อัญ
เชิญสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอและพระเจ้าบรมวงศ์เธอ หรือ

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๖๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๑ หน้า ๒๐๗

พระโอรสและเชื้อสายของท่านพระองค์นั้นตามลำดับแห่งความ
สนิทมากและน้อย โดยอนุโลมตามข้อความที่กล่าวมาแล้ว
ตั้งแต่อำเภอ ๑ ถึง ๑๒ แห่งมาตราบนั้น

หมวดที่ ๕

ว่าด้วยผู้ที่ต้องยกเว้นจากการสืบราชสันตติวงศ์

มาตรา ๑๐ ท่านพระองค์ใดที่จะได้เสด็จขึ้นทรงราชย์สืบราช
สันตติวงศ์ควรที่จะเป็นผู้ที่มหาดชนนับถือได้โดยเต็มที่ และ
เอาเป็นที่พึงได้โดยความสุขใจ ฉะนั้นท่านพระองค์ใดมีข้อที่
ชนหมู่มาเห็นว่าเป็นที่น่ารังเกียจ ก็ควรที่จะให้พ้นเสียจาก
หนทางที่จะได้สืบราชสันตติวงศ์ เพื่อเป็นเครื่องตัดความ
วิตกแห่งพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ องครักษ์ พระบาท และอาณา
ประชาชน

มาตรา ๑๑ เจ้านายผู้เป็นเชื้อพระบรมราชวงศ์ ถ้าแม้ว่า
เป็นผู้มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งกล่าวไว้ข้างล่างนี้ไซ้ ท่าน
ว่าให้ยกเว้นเสียจากลำดับสืบราชสันตติวงศ์

ลักษณะที่กล่าวนี้ คือ

(๑) มีพระสัญญาวิปลาศ

(๒) ต้องราชทัณฑ์เพราะ ประพฤติผิด พระราชกำหนดกฎ
หมายในคดีมหันตโทษ

เล่ม ๕๑ หน้า ๒๐๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๖๗

- (๓) ไม่สามารถทรงเป็นอัครพุทธศาสนูปถัมภก
- (๔) มีพระชายาเป็นนางต่างตัว กล่าวคือนางที่มีสัญชาติเดิมเป็นชาวประเทศอื่น นอกจากชาวไทยโดยแท้
- (๕) เป็นผู้ที่ได้ถูกถอนออกแล้วจากตำแหน่งพระราชทายาทไม่ว่าการถูกลอนนั้นจะได้เป็นไปในรัชกาลใด ๆ
- (๖) เป็นผู้ที่ได้ถูกประกาศยกเว้นออกเสียจากลำดับสืบราชสันตติวงศ์

มาตรา ๑๒ ท่านพระองค์ใดตกอยู่ในเกณฑ์มีลักษณะบกพร่องดังกล่าวมาแล้วในมาตรา ๑๑ แห่งกฎมณเฑียรบาลนี้ไซ้ท่านว่าพระโอรสอีกทั้งบันดาเชื้อสายโดยตรงของท่าน พระองค์นั้น ก็ให้ยกเสียจากลำดับสืบราชสันตติวงศ์ด้วยทั้งสิ้น

มาตรา ๑๓ ในกาลสมัยนี้ยังไม่ถึงเวลาอันควรที่ราชนารีจะได้เสด็จขึ้นทรงราชย์เป็นสมเด็จพระแม่อยู่หัวบรมราชินีนาถ ผู้ทรงสำเร็จราชการสิทธิ์ขาด อย่าง พระเจ้าแผ่นดินโดย ลำพังแห่งกรุงสยาม ฉะนั้นท่านห้ามมิให้จัดเอาราชนารีพระองค์ใด ๆ เข้าไว้ในลำดับสืบราชสันตติวงศ์เป็นอันขาด

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๖๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๑ หน้า ๒๐๕

หมวดที่ ๒

ว่าด้วยเวลาที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงพระเยาว์

มาตรา ๑๔ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ใดได้เสด็จขึ้นทรงราชย์สืบราชสันตติวงศ์ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ คือเมื่อมีชนมายุยังไม่ครบ ๒๐ พรรษาบริบูรณ์ไซ้ ท่านว่ายังทรงสำเร็จราชการสิทธิ์ขาดโดยพระองค์เองหาได้ไม่

มาตรา ๑๕ ถ้าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงพระเยาว์ ดังกล่าวมาแล้วในมาตรา ๑๔ แห่งกฎมณเฑียรบาลนี้ไซ้ ท่านว่าให้ท่านเสนาบดีพร้อมกันเลือกเจ้านายเชื้อพระบรมราชวงศ์พระองค์หนึ่งขึ้นเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จนกว่าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะมีพระชนมายุครบ ๒๐ พรรษาบริบูรณ์ จึงให้ท่านผู้สำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์นั้นพ้นจากหน้าที่

มาตรา ๑๖ ท่านผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๕ แห่งกฎมณเฑียรบาลนี้ ต้องเป็นผู้ที่มีพระชนมายุเกินกว่า ๒๐ พรรษาบริบูรณ์แล้ว และต้องไม่เป็นผู้ที่มีลักษณะบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในมาตรา ๑๑ และ ๑๒ แห่งกฎมณเฑียรบาลนี้

เล่ม ๔๑ หน้า ๒๑๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๖๗

มาตรา ๑๓ นอกจากผู้สำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านว่าให้ท่านเสนาบดีผู้มีอาวุโสมากที่สุด ในราชการสองท่านเป็นสมุหมนตรีที่ปรึกษาของผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน และให้คงอยู่ในตำแหน่งนั้นตลอดเวลาที่ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินพระองค์นั้นอยู่ในตำแหน่งนำที่

ถ้าหากว่าสมุหมนตรีคนใดคนหนึ่งถึงอสัญกรรมลงในระหว่างเวลาที่ยังคงต้องมีผู้สำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอยู่ไซ้ ท่านว่าให้ท่านเสนาบดีผู้มีอาวุโสถัดลงมาอีกคนหนึ่งรับตำแหน่งสมุหมนตรีแทนท่านผู้ถึงอสัญกรรมลงนั้นต่อไป

มาตรา ๑๔ ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับท่านสมุหมนตรีอีก ๒ รวมด้วยกันเป็น ๓ นี้ ท่านว่าให้ชื่อนานนามเรียกว่า “สภาสำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” หรือเรียกโดยย่อว่า “สภาสำเร็จราชการแผ่นดิน”

กิจการทั้งปวง ที่โดยปรกติ ตกเป็นพระราชภาระของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ตกเป็นภาระของสภาสำเร็จราชการแผ่นดิน จนกว่าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงพระเจริญพระชนมายุครบ ๒๐ พรรษาบริบูรณ์แล้ว จึงให้สภาสำเร็จราชการแผ่นดินมอบพระ

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๖๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๑ หน้า ๒๑๑

ราชการถวายเพื่อทรงรับ และปฏิบัติราชการนัยกิจต่อไป ตามโบราณราชประเพณี

อนึ่งราชกิจที่นับว่าเป็นการดำเนินตามระเบียบอันมีแบบแผนอยู่แล้ว ท่านว่าให้ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบัญชาสั่ง และ ลงพระนามโดย ลำพังได้ แต่ราชการใดเป็นเรื่องที่มีปัญหาโต้แย้งก็ดี เกี่ยวกับเปลี่ยนแปลงหลักแห่งรัฐประศาสนโยบายก็ดี เกี่ยวกับการออกพระราชกำหนดกฎหมายใหม่ หรือแก้ไขพระราชกำหนดกฎหมายที่มีอยู่แล้วก็ดี ท่านว่าต้องให้ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นผู้ลงพระนามในคำสั่ง และให้ สมุหนมนตรีทั้ง ๒ ท่านลงนามกำกับด้วยจึงจะใช้ได้

หมวดที่ ๗

ว่าด้วยการแก้กฏมณฑลเข็รบาลัน

มาตรา ๑๕ พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตรากฏมณฑลเข็รบาลันไว้ ให้เป็นราชนิติธรรมอันมั่นคง เพื่อดำรงพระบรมราชจักรีวงศ์ไว้ชั่วกาลนาน และได้ทรงใช้พระวิจารณ์โดยสุขุม ประชุมทั้งโบราณราชประเพณีแห่งกรุงสยามตามที่ได้เคยมีปรากฏมา

เล่ม ๔๑ หน้า ๒๑๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๖๗

ในโบราณราชประวัติ ทั้งประเพณีตามที่โลกนิยมในสมัยนี้เข้า
ไว้พร้อมแล้ว ฉะนั้นหากว่าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ใดใน
อนาคตสมัยทรงพระราชดำริที่จะแก้ไขหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อ
ใดแห่งกฎหมายไทยบาลนี้ ก็ให้ทรงคำนึงถึงพระอุปการะคุณ
แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ผู้ทรงตรากฎหมายไทย
บาลนี้ขึ้นไว้ แล้วและทรงปฏิบัติตามข้อความในมาตรา ๒๐
แห่งกฎหมายไทยบาลนี้เถิด

มาตรา ๒๐ ถ้าแม่เมื่อใดสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราช
ดำริว่ามีเหตุจำเป็นที่จะต้องแก้ไข หรือเพิกถอนข้อความใด ๆ
แม่แต่ส่วนน้อยหนึ่งในกฎหมายไทยบาลนี้ไซ้ ท่านว่าให้สม
เด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงนัดประชุมองคมนตรีสภา ให้มีองคมนตรี
มาในที่ประชุมไม่น้อยกว่า ๒ ส่วนใน ๓ แห่งจำนวนองคมนตรี
ทั้งหมด แล้วและพระราชทานข้อความอันมีพระราชประ
สงค์จะให้แก้ไข หรือเพิกถอน นั้นให้สภาปรึกษากัน และถวาย
ความเห็นด้วยความจงรักภักดีซื่อสัตย์สุจริต ถ้าและองคมนตรี
มีจำนวนถึง ๒ ส่วนใน ๓ แห่งผู้ที่มาประชุมนั้นลงความเห็นว่
ควรแก้ไขหรือเพิกถอนตามพระราชประสงค์ได้แล้ว สมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวจึงค้อยมี พระบรมราชโองการให้แก้ไข หรือ เพิก
ถอน แต่ถ้าแม่ว่าองคมนตรีที่มาประชุมนั้นมีผู้เห็นควรให้แก้ไข

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๖๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๑ หน้า ๒๑๓

ไขหรือเพิกถอนเป็นจำนวนไม่ถึง ๒ ใน ๓ แล้วไซ้ ก็ขอให้
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชั้นตรีรับพระราชดำริห์ที่จะทรง
แก้ไขหรือเพิกถอนนั้นไว้เถิด

หมวดที่ ๘

ว่าด้วยผู้เป็นหน้าที่รักษากฎมณเฑียรบาล

มาตรา ๒๑ ให้เสนาบดีกระทรวงวังเป็นหน้าที่รักษากฎมณเฑียร
บาล ให้เป็นไปสมพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวพระองค์ผู้ทรงตรากฎมณเฑียรบาลขึ้นไว้ั้น จงทุก
ประการ ฯ